

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๑

วันที่ ๓๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายดอน ปรมภ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายดอน ปรมภ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗ หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ขอให้จริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ ดังนี้

ผู้ร้องได้รับหนังสือร้องเรียนของ นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ ขอให้ตรวจสอบหรือไต่สวนรัฐมนตรี จำนวน ๙ ราย ว่ามีการกระทำเข้าข่ายเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามหมวด ๙ ของรัฐธรรมนูญ

อันเป็นการขาดคุณสมบัติความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตราที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ร้องส่งเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ผู้ร้อง ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อทำการตรวจสอบเรื่องดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการไต่สวน ข้อเท็จจริงได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติขอให้ตรวจสอบข้อมูลการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี จำนวน ๙ ราย รวมถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครอง ของบุคคลอื่นหรือที่ให้บุคคลอื่นถือแทน และมีการแจ้งความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการจัดการ หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ส่งสำเนาบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบของรัฐมนตรีทั้ง ๙ ราย และแจ้งว่ามีรายนายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ที่แจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่ามีความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ส่วนรัฐมนตรีรายอื่นไม่ได้แจ้งความประสงค์ดังกล่าวแต่อย่างใด และประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งข้อเท็จจริงกรณีผู้ถูกร้อง เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทพบว่า นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ จำนวน ๖๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ และถือหุ้นใน บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดจุดห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ซึ่งเป็นการถือหุ้นหรือคงไว้ ซึ่งหุ้นเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ของบริษัท อันเป็นการกระทำต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ และเมื่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีคู่สมรสเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้น ทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททั้งสองแต่อย่างใด ซึ่งหากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีคู่สมรส เป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททั้งสอง ผู้ถูกร้องจะต้องมีหนังสือแจ้ง ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และโอนหุ้นของคู่สมรสในบริษัท ทั้งสองดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลที่มีอำนาจจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์ หรือนิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามกฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ผู้ร้องจึงได้มีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและพิจารณาในประเด็นตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแจ้งข้อเท็จจริง

คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้มีหนังสือสองฉบับลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงประธานกรรมการ บริษัท ปานะวงส์ จำกัด และประธานกรรมการ บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที่ จำกัด ตามลำดับ ขอทราบข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยมีรายการเกี่ยวกับการถือหุ้นในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๐ ของนางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้องว่า ได้ถือหุ้นในบริษัท จำนวนกี่หุ้น คิดเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัทที่จำหน่ายได้ในขณะนั้น และในปัจจุบันได้รับหุ้นดังกล่าวมาเมื่อใดและโดยวิธีการใด ซึ่งนายตรีวัฒน์ ทังสุบุตร กรรมการผู้จัดการ บริษัท ปานะวงส์ จำกัด ได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งว่า ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๐ นางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย ได้ถือหุ้นจำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท โดยได้รับหุ้นจำนวนดังกล่าวมาตั้งแต่ก่อตั้งบริษัท เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๑ และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเดิม ทั้งนี้ นางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย ได้รับมรดกเป็นที่ดินจากบิดาร่วมกับพี่น้อง และได้นำมาจัดตั้งเป็นบริษัทในภายหลัง และนายภักฎการก์ บุนนาค กรรมการผู้จัดการ บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที่ จำกัด ได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งว่า ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๐ นางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย ได้ถือหุ้นจำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดจุดห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท โดยได้รับหุ้นจำนวนดังกล่าวมาตั้งแต่ก่อตั้งบริษัท เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๒๓ และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเดิม ทั้งนี้ นางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย ได้รับมรดกเป็นที่ดินจากบิดาร่วมกับพี่น้อง และได้นำมาจัดตั้งเป็นบริษัทในภายหลัง คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบว่า นางนริรัตน์ ปรมัตถวินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที่ จำกัด คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดจุดห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ซึ่งเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่กฎหมายกำหนดโดยมิได้มีหนังสือแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์นอกเหนือจากการที่คู่สมรสเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว กรณีจึงเป็นการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืน

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อกล่าวหาสรุปได้ว่า นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๒ และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นบริษัท ในครอบครัวของ นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย และได้รับมรดกจากบิดาก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับ ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งปรากฏในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗ กรณีพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๘ กรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ และกรณีพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศครบหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙ และโดยผลของบทเฉพาะกาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ถือว่าผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ต่อไป ซึ่งสิทธิในการได้มา และครอบครองทรัพย์สินเป็นสิทธิซึ่งได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญทุกฉบับ การที่คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ถือหุ้นในบริษัททั้งสองก่อนวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แม้คู่สมรส ของผู้ถูกร้องยังคงถือหุ้นดังกล่าวอยู่ก็ไม่เป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เพียงแต่มีข้อจำกัดในการถือหุ้น มิให้คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ได้กำหนดวิธีการไว้ ย่อมแสดงว่ากฎหมายมิได้ห้ามมิให้ถือหุ้นแต่อย่างใด เมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ หากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นการพ้นวิสัยที่ผู้ถูกร้อง จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งการโอนหุ้นในบริษัททั้งสองให้แก่ นายเฟื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของ ผู้ถูกร้องแล้ว โดยปัจจุบันคู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๒,๔๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสี่ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ และถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จำนวน ๘๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสี่ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ การที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้แสดง ความประสงค์โอนหุ้นให้แก่บุตรของผู้ถูกร้องแล้วในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ จึงชอบแล้ว เพียงแต่

ขั้นตอนการโอนหุ้นเป็นเรื่องของบริษัทที่จะต้องดำเนินการในภายหลัง โดยระยะเวลาในการดำเนินการ ผู้ถือหุ้นไม่อาจก้าวล่วงได้ การถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องดังกล่าวจึงไม่เป็นการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) และจึงไม่เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้รายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อผู้ร้องสรุปได้ว่า หลังจากที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้ว นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ได้ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดจุดห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ซึ่งเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่กฎหมายกำหนด โดยผู้ถูกร้องมิได้มีหนังสือแจ้งให้ประธานกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบว่าจะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสของผู้ถูกร้อง เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว กรณีจึงเป็นการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ผู้ร้องได้มีการประชุม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ และมีมติ ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก โดยคะแนนเสียง ๒ เสียง มีความเห็นให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และคะแนนเสียง ๒ เสียง ให้ยกคำร้อง ประธานในที่ประชุมจึงออกเสียงชี้ขาดตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘ วรรคสอง ให้ส่งเรื่อง ไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้ความเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ซึ่งความเห็นของผู้ร้องสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ โดยบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นเหตุให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งขณะนั้นคือคณะรัฐมนตรีที่มีผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวในทันที กล่าวคือ หากผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ หรือมาตรา ๑๘๗ ย่อมเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบกับ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๐ ถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกท่าน

สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นางนรีรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงค์ จำกัด จำนวนคิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมด และบริษัท ปานะวงค์ รีแอลที จำกัด จำนวนคิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดจุดห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ซึ่งเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททั้งสอง และหากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นในบริษัททั้งสองในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีและต้องโอนหุ้นในบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการดังกล่าว แม้ผู้ถูกร้องจะชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมเอกสารประกอบว่า นางนรีรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ได้มีหนังสือแจ้งความประสงค์โอนหุ้นของบริษัททั้งสองฉบับลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้องแล้วก็ตาม แต่บทบัญญัติมาตราดังกล่าวกำหนดให้รัฐมนตรีต้องแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและมีได้กำหนดให้รัฐมนตรีสามารถโอนหุ้นให้กับผู้ใดได้ เมื่อผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ หากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นในบริษัททั้งสองกำหนดระยะเวลาสามสิบวันที่ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบนั้นจะต้องเริ่มต้นนับระยะเวลาสามสิบวันตั้งแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นต้นไป เพื่อให้สภาพบังคับตามรัฐธรรมนูญมีผลโดยสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ที่ไม่ต้องการให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นจำนวนมากของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจนทำให้เป็นผู้มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นในเวลาเดียวกันกับที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและเพื่อป้องกันมิให้รัฐมนตรีมีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัวอันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีนี้ผู้ถูกร้องจึงกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม

ประกอบมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อรัฐมนตรีกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ที่ว่ารัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์ต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่าผู้ร้องได้มีมติให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่ และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๙) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมเอกสารประกอบต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑. การดำเนินการของผู้ร้องที่ให้ส่งเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๒๒ กล่าวคือ ผู้ร้องเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งรักษาการในช่วงเปลี่ยนผ่านของรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ บัญญัติให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ แต่ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ผู้ร้องซึ่งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งรักษาการจึงกระทำการได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การดำเนินการของผู้ร้องที่มีคะแนนเสียงของประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘ นั้น มติดังกล่าวไม่อาจชี้ขาดได้ว่าเป็นมติด้วยเสียงข้างมาก เพราะเป็นเรื่องให้คุณให้โทษบุคคล มิใช่เรื่องบริหารงานทั่วไปอันเป็นบทบาทที่เหมาะสมของฝ่ายรักษาการ

ดังนั้น การยื่นคำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่าเป็นมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงเป็นกรณีที่ยังไม่มีเหตุอันชอบธรรมหรือยังไม่มีมติที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ได้บัญญัติไว้เฉพาะให้รัฐมนตรีที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากหุ้นให้แจ้งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง จึงมีความหมายไม่รวมรัฐมนตรีชุดของผู้ถูกร้องที่ได้รับแต่งตั้งมาเป็นเวลาเกือบสี่ปีแล้ว และได้รับแต่งตั้งก่อนที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นเวลาเกินกว่าสามสิบวัน จึงได้รับการยกเว้นไม่ให้นำการถือครองหุ้นมากำหนดเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี การตีความของผู้ร้องที่ว่าต้องเริ่มต้นนับระยะเวลาสามสิบวันตั้งแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นต้นไปนั้น เป็นการตีความเสมือนการบัญญัติรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่หรือเท่ากับเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ใช้คำว่า “นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง” ย่อมแสดงให้เห็นว่าต้องเป็นรัฐมนตรีชุดใหม่ที่ได้รับแต่งตั้งหลังจากวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ไปแล้ว จึงเป็นการตีความที่คลาดเคลื่อนและขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗

๓. ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่อไปตามจำนวนที่เกินกว่ากฎหมายบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง และได้โอนหุ้นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับ กล่าวคือ ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายกรณีเข้ารับตำแหน่ง และได้มีการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะโดยมิได้มีการอำพรางแต่อย่างใด การที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ถือหุ้นในบริษัททั้งสองก็เป็นบริษัทในครอบครัวของคู่สมรสของผู้ถูกร้องอันเป็นส่วนส่วนตัวซึ่งเป็นมรดกที่ได้รับมาจากบิดาก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะใช้บังคับ โดยหุ้นดังกล่าวเป็นมรดกของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์ใด ๆ จากหุ้นดังกล่าวซึ่งผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะกระทำความผิดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายแต่ประการใด และในเรื่องของการป้องกันมิให้ผลประโยชน์ขัดกันของการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในเรื่องของการถือหุ้นนี้ รัฐมนตรีและคู่สมรสสามารถกระทำได้ ๒ วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง หากประสงค์จะได้รับประโยชน์ต่อไปจากการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ รัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น

ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือวิธีที่สอง หากไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากหุ้นดังกล่าวก็สามารถโอนให้กับบุคคลอื่นทั้งหมดหรือโอนบางส่วนให้เหลือจำนวนที่ไม่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นดังกล่าวออกไปบางส่วนในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ ให้แก่ นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง ทำให้ปัจจุบันคู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงค์ จำกัด จำนวน ๒,๔๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสี่ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ และถือหุ้นในบริษัท ปานะวงค์ รีแอลที จำกัด จำนวน ๘๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสี่ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ซึ่งการโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นการดำเนินการตามกฎหมาย การที่คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการของบริษัท ปานะวงค์ จำกัด และของบริษัท ปานะวงค์ รีแอลที จำกัด สอบถามในเรื่องการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ซึ่งกรรมการผู้จัดการทั้งสองบริษัทได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งตอบในประเด็นดังกล่าวแก่คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตอบตรงเฉพาะตามคำถาม โดยไม่ได้แยกแยะรายละเอียดการโอนหุ้นบางส่วนในบริษัทให้แก่ นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย เนื่องจากเป็นเรื่องที่บริษัททั้งสองจะต้องแจ้งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ต่อไป อันเป็นเพียงขั้นตอนแจ้งการโอนหุ้นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเรื่องของบริษัททั้งสองที่จะต้องดำเนินการต่อไปภายหลัง โดยระยะเวลาในการดำเนินการนี้ผู้ถือหุ้นไม่อาจก้าวล่วงได้ ข้อสรุปของคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องการโอนหุ้นว่าเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จึงเป็นข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง เพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ คือ ภายใน ๔ วัน นับจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องจึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ หรือพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ การถือหุ้นและโอนหุ้นดังกล่าวผู้ถูกร้องมิได้เกี่ยวข้องไม่ได้รับประโยชน์ และไม่มีความประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์จากหุ้นดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในข้อที่ว่าสมควรที่จะมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง หรือไม่ แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๗๐ วรรคสาม บัญญัติว่า หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง และเอกสารประกอบแล้วในชั้นนี้ยังไม่ปรากฏมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมหรือการบริหารราชการแผ่นดิน

แต่ประการใด กรณียังไม่มีเหตุอันควรสงสัยที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้ก่อน ตามบทบัญญัติดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้วกำหนดให้มีการไต่สวนพยานบุคคลเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ รวม ๓ ปาก ได้แก่ นายมนัส สุขสวัสดิ์ ประธานกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง นายภักฎการก์ บุณนาค กรรมการผู้จัดการ บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด และนายตรีวัฒน์ ทังสุขบุตร กรรมการผู้จัดการ บริษัท ปานะวงส์ จำกัด โดยยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าพร้อมมาให้ถ้อยคำเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑. นายมนัส สุขสวัสดิ์ ให้ถ้อยคำว่า หลักฐานการโอนหุ้นของ นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง เป็นเอกสารที่สร้างขึ้นภายในบริษัท ภายหลังกฎหมายประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ แล้ว เพราะถ้ามีการโอนหุ้นกันจริงจะต้องทำหนังสือแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน ดังนั้น หนังสือแจ้งความประสงค์โอนหุ้นของบริษัททั้งสอง ฉบับลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ หนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ สำเนารายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และสำเนารายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ (หมาย ร ๑๖) ที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างล้วนเป็นเอกสารการประชุมที่รับรู้กันภายในบริษัทเท่านั้นและปรากฏขึ้นภายหลัง จึงเชื่อว่าจัดทำขึ้นโดยลงวันที่ย้อนหลัง และจากการตรวจสอบหนังสือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ หนังสือบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ หนังสือบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ และเอกสารสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ.๕) ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่าได้มีการโอนหุ้นของบริษัททั้งสองแห่งให้กับนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ ต่างสอดคล้องต่อกันและเชื่อได้ว่า นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ถือหุ้นในบริษัททั้งสองเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วถึงหกเดือน โดยพยานได้อ้างถึงการแจ้งข้อมูลการถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ ว่าจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม (หมาย ร ๑๓) ซึ่งหนังสือดังกล่าวลงนามโดย นายตรีวัฒน์ ทังสุขบุตร

กรรมการผู้จัดการ ประธานในที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ โดยมีการพิจารณาเรื่องการแจ้งความประสงค์ขอโอนหุ้นของนางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และเป็นผู้รับมอบอำนาจจากนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง และยังได้ลงนามเป็นพยานทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ ในฐานะกรรมการผู้จัดการ และการแจ้งข้อมูลการถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ ว่าจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม (หมาย ร ๑๔) ซึ่งหนังสือดังกล่าวลงนามโดย นายภัฏฏการก์ บุณนาค กรรมการผู้จัดการ ประธานในที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ โดยมีการพิจารณาเรื่องการแจ้งความประสงค์ขอโอนหุ้นของนางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และยังได้ลงนามเป็นพยานทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ในฐานะกรรมการผู้จัดการ

พยานได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๓๑ แล้ว ซึ่งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาจากพยานหลักฐานที่แสวงหามาได้และหนังสือชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ มีเพียงพอที่จะทำความเข้าใจได้ จึงทำความเข้าใจเห็นเสนอต่อผู้ร้อง

๒. นายภัฏฏการก์ บุณนาค ให้ถ้อยคำ่ว่า บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จัดให้มีการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนเมษายนของทุกปี โดยปกติมีวาระการประชุมหลัก ดังนี้ วาระที่ ๑ พิจารณารับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา วาระที่ ๒ รายงานผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา วาระที่ ๓ พิจารณาอนุมัติรับรองงบการเงินประจำปีของบริษัท วาระที่ ๔ พิจารณาแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและกำหนดค่าตอบแทนประจำปี และวาระที่ ๕ พิจารณาเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) แต่ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ มีการประชุมเพียง ๒ วาระ คือ วาระพิจารณาอนุมัติรับรองงบการเงินประจำปีของบริษัท และวาระพิจารณาเรื่องอื่น ๆ เนื่องจากฝ่ายการเงินและวางแผนยังไม่ได้จัดทำข้อมูลให้พร้อมสำหรับการประชุม และจัดให้มีการประชุมวิสามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยมีเพียงวาระเดียวเพื่อให้ที่ประชุมรับรองสำเนาบัญชีผู้ถือหุ้นเพื่อนำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตามที่ที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐

ได้อนุมัติการโอนหุ้นของ นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย ให้นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย และกำหนดกรอบเวลา การดำเนินการแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน ส่วนเหตุที่บริษัทไม่แจ้งเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนผู้ถือหุ้นภายใน ๑๔ วัน ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น เนื่องจากหุ้นของบริษัทเป็นหุ้นประเภทระบุชื่อ ถ้ามีการโอนหุ้นต้องแจ้งให้บริษัททราบและแก้ไขใน สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ในทางปฏิบัติจะต้องนำเข้าไปประชุมเพื่อรับรองก่อนนำข้อมูลแจ้ง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเคยมีกรณีการโอนหุ้นของ นายตรีวัฒน์ ทังสุขบุตร โอนหุ้นให้กับบุตร ประกอบกับสำนักงานบัญชีขอเวลาในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนผู้ถือหุ้น ให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๖ เดือน จากนั้นบริษัท ได้นำส่งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่ผ่านการอนุมัติรับรอง ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ส่วนการนำส่งบัญชี รายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) จะต้องใช้หนังสือนำส่งหรือไม่นั้น บริษัทมอบให้สำนักงานบัญชี เป็นผู้ดำเนินการ

พยานยืนยันว่าบริษัทได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งจำนวนร้อยละของ จำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัทที่จำหน่ายได้ในขณะนั้นและในปัจจุบันตามข้อมูลในบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ฉบับสุดท้ายที่มีอยู่ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

๓. นายตรีวัฒน์ ทังสุขบุตร ให้ถ้อยคำว่า บริษัท ปานะวงส์ จำกัด จัดให้มีการประชุมสามัญ ผู้ถือหุ้น ปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนเมษายนของทุกปี โดยปกติมีวาระการประชุมหลัก ดังนี้ วาระที่ ๑ พิจารณารับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา วาระที่ ๒ รายงานผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา วาระที่ ๓ พิจารณาอนุมัติรับรองงบการเงินประจำปีของบริษัท วาระที่ ๔ พิจารณาแต่งตั้งผู้สอบบัญชี และกำหนดค่าตอบแทนประจำปี วาระที่ ๕ พิจารณาเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) แต่ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ มีการประชุมเพียง ๒ วาระ คือ วาระพิจารณาอนุมัติรับรองงบการเงินประจำปีของบริษัท และวาระ พิจารณาเรื่องอื่น ๆ เนื่องจากฝ่ายการเงินและวางแผนยังไม่ได้จัดทำข้อมูลให้พร้อมสำหรับการประชุม ที่ผ่านมามีบริษัทไม่ได้มีการประชุมขออนุมัติการโอนหุ้นจากที่ประชุม การส่งเอกสารบัญชีผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) บริษัทจัดส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์เพราะเป็นวิธีการตามระเบียบใหม่ บริษัทจัดให้มีการประชุมวิสามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้ที่ประชุมรับรองสำเนาบัญชี ผู้ถือหุ้นที่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ผู้ถือหุ้นเพื่อนำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตามที่ที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ ได้อนุมัติการโอนหุ้น ของนางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย ให้นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย และกำหนดกรอบเวลาการดำเนินการแจ้ง

การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน ส่วนเหตุที่บริษัทไม่แจ้งเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนผู้ถือหุ้นภายใน ๑๔ วัน ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น เนื่องจากหุ้นของบริษัทเป็นหุ้นประเภทระบุชื่อ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลของจำนวนหุ้นจะต้องนำเรื่องเข้าที่ประชุมของบริษัท และต้องเข้าที่ประชุมเพื่อรับรองก่อนแจ้งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และแก้ไขในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ประกอบกับสำนักงานบัญชีขอเวลาในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนผู้ถือหุ้นให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๖ เดือน ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ฝ่ายบัญชีได้จัดส่งเอกสารงบการเงินพร้อมกับบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่าเอกสารดังกล่าวมีการพิมพ์วันที่ผิด โดยฉบับที่ส่งไปกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีการประชุมในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ แต่พิมพ์ผิดไปเป็นวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ จากนั้นบริษัทได้นำส่งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่ผ่านการอนุมัติรับรองเพื่อนำส่งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

พยานยืนยันว่าบริษัทได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งจำนวนร้อยละของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัทที่จำหน่ายได้ในขณะนั้นและในปัจจุบันตามข้อมูลในบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ฉบับสุดท้ายที่มีอยู่ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ผู้ถูกร้องยื่นคำคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของนายมนัส สุขสวัสดิ์ สรุปได้ว่า การที่พยานอ้างการตรวจสอบสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นของบริษัททั้งสองซึ่งเป็นเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีการโอนหุ้นเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ นั้น ไม่ถูกต้อง เนื่องจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นทั้งสองบริษัทให้นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย แล้ว ตามหนังสือแจ้งความประสงค์โอนหุ้น ฉบับลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ หนังสือสัญญาโอนหุ้น ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ สำเนารายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และสำเนารายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ นอกจากนี้ การที่พยานอ้างหนังสือการโอนหุ้นของนางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้อง เป็นเอกสารที่ได้ทำขึ้นโดยลงวันที่ย้อนหลังนั้น เป็นการใช้ดุลพินิจที่ขัดต่อกฎหมาย ไม่มีหลักฐานใดมาแสดงว่าเป็นการทำเอกสารย้อนหลัง อีกทั้งเป็นการเสนอความเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริง

ผู้ร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำร้อง สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้อง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๔ อันเป็นบทเฉพาะกาล ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ และความ เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวจากการกระทำการอันเป็น การต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗ ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ด้วยเหตุนางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของ ผู้ถูกร้อง ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด จำนวนเกินกว่า ที่กฎหมายกำหนด

ผู้ถูกร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ ก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ อย่างไรก็ตาม ภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็ได้แสดงเจตนาโอนหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ให้กับนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ และได้ทำสัญญาโอนหุ้นบริษัท ปานะวงส์ จำกัด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ให้แก่กันโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ตามลำดับ ทำให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือครองหุ้นในแต่ละบริษัทดังกล่าวมีจำนวนไม่ถึงร้อยละห้าของจำนวน หุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ดังนั้น เมื่อหุ้นที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือครองมีจำนวนไม่ถึงร้อยละห้า ตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) ผู้ถูกร้อง จึงไม่ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ รวมทั้ง จากการไต่สวนพยานและคำแถลงการณ์ปิดคดีของคู่กรณีแล้ว คดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณา วินิจฉัยได้ จึงกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้อง ได้หรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามประเด็นที่กำหนด ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้หรือไม่ เพียงใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๖๓ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม” และวรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้สำหรับรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๐ ยกเว้น (๖) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๙๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๐ ยกเว้น (๓) และ (๔) แต่ในกรณีตาม (๔) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๙๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และยกเว้นมาตรา ๑๗๐ (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๑๘๔ (๑)” โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่เพื่อความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามบทหลัก ยกเว้นลักษณะต้องห้ามบางประการอันเป็นกรณีที่ใช้บังคับแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งมีที่มาตามรัฐธรรมนูญนี้เป็นการเฉพาะ รวมถึงมิให้นำการพ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรีด้วยเหตุบางประการที่กำหนดไว้สำหรับรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๐ มาใช้บังคับ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง บัญญัติยกเว้นกรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๑) เท่านั้น โดยไม่ได้ยกเว้นกรณีตามมาตรา ๑๘๗ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง การดำเนินการ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแจ้งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกท่านทราบเพื่อพึงระวังเกี่ยวกับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องจึงเป็นรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ซึ่งจะต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” วรรคสาม บัญญัติว่า “รัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคสองไม่ว่าในทางใด ๆ มิได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “มาตรานี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย” เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริตและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ รวมทั้งการมุ่งมั่นทำงานในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานบ้านเมือง อันเป็นมาตรการหนึ่งของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อมิให้เกิดการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีเป็นไปโดยสุจริตมิได้มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัวโดยถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม การจำกัดสิทธิการถือหุ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ มิได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด สิทธิในการถือหุ้นของรัฐมนตรีซึ่งรวมถึงคู่สมรสยังคงมีอยู่ เพียงแต่ถูกจำกัดให้ถือหุ้นได้

ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยกรณีถือหุ้นเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นดังกล่าวต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นต่อไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐมนตรีจะต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่ว่าในทางใด ๆ และในกรณีหากรัฐมนตรีไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นดังกล่าวย่อมสามารถดำเนินการโอนหุ้นเพื่อให้คงไว้ซึ่งจำนวนหุ้นไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้เรียบร้อยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเช่นกัน

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า วันที่ได้รับแต่งตั้งตามบทบัญญัติดังกล่าวคือวันใด ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีแนวคำวินิจฉัยวางหลักการไว้ว่า การให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ยังคงเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จะต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ วันที่ถือว่าผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ จึงเป็นวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนั้น ผู้ถูกร้องต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ บัญญัติ

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องและรวมถึงคู่สมรสของผู้ถูกร้องด้วย

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

ข้อเท็จจริงในคดีนี้พิจารณาซึ่งนำหลักพยานหลักฐานแล้วฟังได้ว่า เดิมคู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น เลขหมายของหุ้น ๑๕๐๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ และเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งความประสงค์โอนหุ้นของ บริษัท ปานะวงส์ จำกัด เลขหมายของหุ้น ๑๗๔๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ รวมจำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น ให้กับนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง โดยได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้น ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ ได้พิจารณาอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว ทำให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด

คงเหลือจำนวน ๒,๔๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ สำหรับบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด คู่สมรสของผู้ถูกร้อง เดิมถือหุ้นจำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น เลขหมายของหุ้น ๐๘๐๐๑ ถึง ๑๑๕๐๐ และเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งความ ประสงค์โอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด เลขหมายของหุ้น ๐๘๘๐๑ ถึง ๑๑๕๐๐ รวมจำนวนหุ้น ๒,๗๐๐ หุ้น ให้กับนายเพื่อน ประมัตถ์วินัย บุตรของผู้ถูกร้อง โดยได้ทำหนังสือสัญญา โอนหุ้น ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ และที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ได้พิจารณาอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว ทำให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด คงเหลือจำนวน ๘๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า หุ้นในบริษัท ปานะวงส์ จำกัด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด เป็นหุ้นชนิดระบุชื่อ ซึ่งการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันว่าหุ้นนั้นยอมโอนกันได้ โดยมีต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่ เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอน กับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่งตราสารอันนั้นต้องแถลงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย” จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดรูปแบบของการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อไว้โดยจะต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน และมีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งบริษัททั้งสองจัดให้มีการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ตามลำดับ พิจารณาอนุมัติการโอนหุ้นของบริษัททั้งสองดังกล่าว การโอนหุ้น ของคู่สมรสของผู้ถูกร้องในแต่ละบริษัทเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙ รับฟังได้ว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้แก่บุคคลอื่นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ทำให้คู่สมรส ของผู้ถูกร้องถือหุ้นคงเหลือในแต่ละบริษัทไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ตามที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ กำหนด ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ จึงเป็นกรณีที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องดำเนินการ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ถูกต้องแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเสียงข้างมากวินิจฉัยว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายดอน ปรมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗

นายณรงค์ มาประณีต
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ ภัคดีธนากุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ